

De EDAH Museum Courant

Jaargang 3 Nummer 8 juni 2014 Redactie: museumcourant@edahmuseum.nl

Meer Openingstijden

We prijzen ons gelukkig dat we, op basis van steeds grotere belangstelling, onze openingstijden moeten verruimen.

Niet alleen uit Helmond en de regio is de belangstelling groeiende. Het is heerlijk te mogen ervaren dat uit het hele land steeds meer bezoekers ons museum weten te vinden. Wij zijn er van overtuigd dat een groot deel van het succes van ons EDAH museum het resultaat is van de mond op mond reclame van die enthousiaste bezoekers.

Anderzijds geeft het aan dat we, samen met alle vrijwillige medewerkers, onze taak begrijpen en naar waarde uitoefenen, die er voor zorgt dat we alle voorwerpen vakkundig tonen en onze verhalen vertellen die verbeelding en gesprekken oproepen.

De inhoud van ons EDAH museum is er niet alleen maar zien maar levert uren om te "beleven"! Niet voor niets spreken wij van "een route van toen naar nu".

Wij werken hard en intensief door om de grote waarde uit het verleden voor de toekomst te bewaren. Gezien de groeiende belangstelling wordt dit gewaardeerd. Dat stemt ons dankbaar en stimuleert ons om op de ingeslagen weg door te gaan.

Naast de openingstijd op iedere vrijdag van 14.00 tot 17.00 uur

zal vanaf 1 juli ook iedere zaterdag van 14.00 tot 17.00 uur ons museum open zijn.

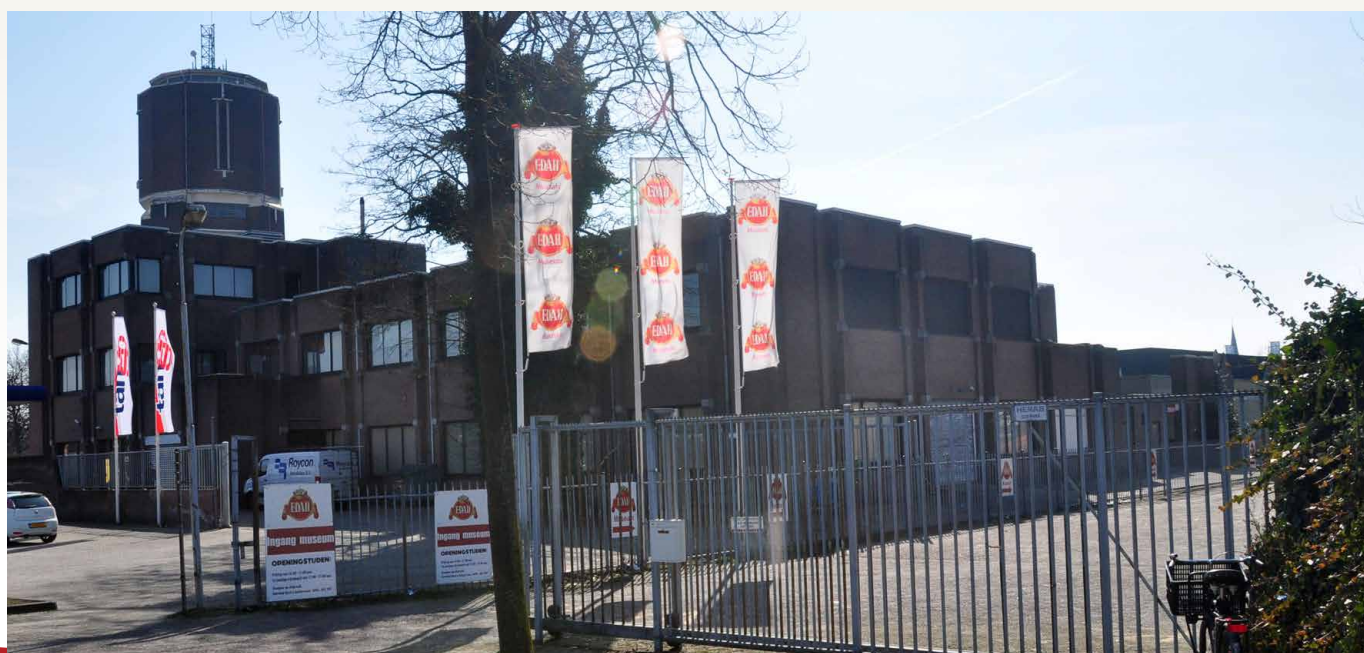
Natuurlijk bent u ook iedere eerste zondag van de maand van 12.00 tot 17.00 uur welkom.

Verder handhaven we ook de groepsbezoeken. Deze zijn mogelijk op alle dagen van de week, waarbij ook rondleidingen (van 10 - 20 personen) mogelijk zijn.

Hiervoor belt u 06 - 41191491
of mail "info@edahmuseum.nl"

En.... natuurlijk staat de koffie / thee met Peijnenburg koek bij binnenkomst klaar.

Hartelijk welkom
Thieu de Wit voorzitter

www.edahmuseum.nl

Oostende 167 | Helmond | (tussen Julianabrug en tankstation) | Tel. 0492 - 661947 | Email: info@edahmuseum.nl

CULINAIRE MUSEUMTOER 2014

De culinaire museumtoer 2014 maakt deel uit van de manifestatie “Vorstelijk tafelen in Nederland “. Deze manifestatie wordt met medewerking van het Nationaal Comité 200 jaar Koninkrijk en met instemming van de Nederlandse museumvereniging in het gehele land georganiseerd.

Het EDAH-museum is een van de 27 grote Nederlandse musea die hieraan deel nemen.

In ons museum is een speciale stand ingericht met allerlei attributen rondom het 200 jarig koninkrijk thema. Daarnaast vindt u in ons museum veel oude kookboeken en boekjes.

We zijn voornemens dit jaar nog diverse proeverijen voor onze bezoekers te organiseren, waarbij streekproducten uit Helmond en omgeving de lekkernijen zijn. Recepten zijn te

rug te vinden in het boek “de Brabantse Hap”. Ook is het jubileumboek “Vorstelijk tafelen in Nederland” exclusief in ons museum te koop. Welkom en geniet van deze extra presentatie !

Nieuw in het museum.

In het museum is een afdeling ingericht voor tijdelijke presentaties. Er worden objecten rond een bepaald thema tentoongesteld. Momenteel is het thema “100 jaar Oranje Vrouwen op de troon”.

Men treft er o.a. een plakboek aan van vlak na de oorlog. Papier was toen nog schaars. Om toch je foto's van de Koninklijke familie te kunnen verzamelen en in plakken werden albums van stukjes, restjes behangpapier gemaakt.

We kregen er tabak van.

Tekst: Anton Weterings

Columbus kreeg van bewoners van het nieuw ontdekte continent in 1492 gedroogde tabaksbladeren. Het gebruik ervan verbreidde zich daarna snel in Europa. Tabak werd gepruimd en gesnoven of in opgerold vorm opgebrand. Lang nam men aan dat tabak gezond was en zelfs een medicinale werking had. Men ging ook pijp roken. De eerste pijpen bestonden uit witgebakken klei. Ze kwamen uit Engeland en Nederland. Houten pijpen hadden niet de voorkeur, het verbrande hout gaf een nasmaak. Later kwamen er ook pijpen in porselein, meerschuur (een steensoort) en bruyère hout. (wortelhout van de erica-boom) In het begin was pijproken alleen toegestaan voor de rijken, ze zagen het als een voorrecht, een elitaire bezigheid. Begin 1800 kwam de sigaar in West Europa en het roken werd zeer populair; iedereen deed eraan mee

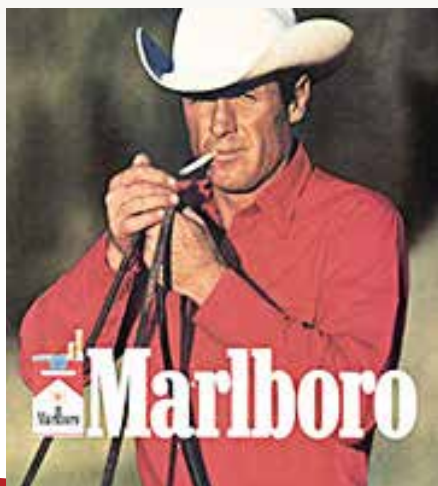
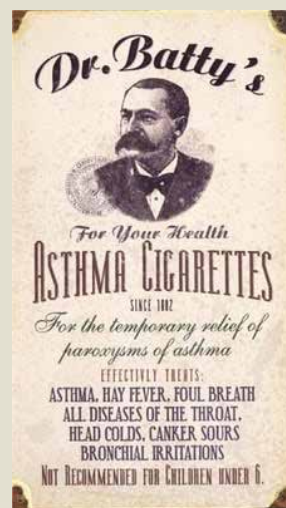
Terug naar de oorsprong; Bij de bewoners van midden en zuid Amerika was het roken van tabak reeds lang een vast onderdeel van de cultuur. Van de Maya's was bekend dat ze rond het jaar 500 al rookten. Aan het einde van de 15e eeuw kwamen Spaanse en Portugese ontdekkingsreizigers als eerste Europeanen in contact met de tabaksplant. Tot hun verbazing zagen ze de inboorlingen gedroogde opgerolde kruiden roken. Een van die zeevaarders, Rodrigo De Jerez vond dat een interessant gezicht. Eenmaal terug in Andalusië, in zijn geboortestad Ayamonte imiteerde hij dat. Hij werd opgepakt op verdenking van tove-

narij. Het duurde zeven jaar voor zijn onschuld bewezen werd en hij de kerker kon verlaten.

Tot het begin van de 20e eeuw waren vooral de sigaar en pijp populair. Vermoedelijk waren het soldaten die de sigaret/shag uitvonden. De soldaten van Napoleon deden tabak tussen een los papiertje. In 1847 begint Phillip Morris in Londen met de productie van de sigaret. In de Tweede Wereldoorlog brachten de geallieerden de sigaret mee. Soldaten deelden sigaretten uit. Zo maakten veel burgers kennis met de sigaret. Tot ongeveer 1975 beleefde het roken een opmars op allerlei gebieden van het openbare leven. Rond 1945 was het een heel normaal en vriendschappelijk gebaar om een 14-jarige jongen een 'sigaret' te geven met de vraag "rook jij al?" Bioscopen, bussen, trams en treinen waren voorzien van asbakken. Sportprogramma's op televisie werden gepresenteerd door een rokende verslaggever. Eind jaren '50 rookten bijna alle mannen van 15 jaar en ouder de sigaret. Dit dank-

zij de macht van de tabaksreclame die je het gevoel gaven dat roken een manier is om beter en stoerder te zijn. Tot in de jaren '80 stond bij kapper en schoonheidssalon een glaasje sigaretten op tafel. Dit was ook gebruikelijk op familiefeestjes. Op lagere en middelbare scholen stonden leraren rokend voor de klas zelfs in het hoger onderwijs rookten de studenten tijdens de colleges. Ministers en presidenten lieten zich rokend interviewen, door rokende journalisten. Ook Koningin Juliana kwam regelmatig rokend in beeld. Een rookvrije werkplek was, op kantoren, een grote uitzondering. Vroeger was roken nog hip en gezond. De Marlboro man werd hét symbool van de onafhankelijke cowboy.

In het EDAH-museum vindt je een opstelling over de handel en wandel van de tabaksindustrie, waar veel meer over te vertellen valt. Ook is er bijvoorbeeld de kwispeldoor te vinden waar de uitgekauwde pruimtabak met een sierlijk boog in verdween.

www.edahmuseum.nl

IK GA VOOR EDAH!

Tekst Anton Weterings

Sinds kort hoor ik bij het legioen van pensioenada's. Da's effe wennen. Met tal van hobby's een zinvolle invulling van je tijd creëren, en plots is er het Edahmuseum. Van het bestaan wist ik. Tijdens een familiefeestje het museum aandoen leek me wel wat, het paste in het thema nostalgie, temeer omdat mijn vader tot in de 70er jaren een supermarkt bestierde in mijn geboortedorp, waar een EDAH vestiging zijn naaste concurrent was. Vertrouwd als ik en mijn broers en zus waren met

de levensmiddelen branche hoorden we de boeiend vertellende rondleider aan. We werden door het museum geleid met anekdotes en wetenswaardigheden. Een feest van herkenning. In een plastic zak had ik een museum-item; een cursus plakkaat-

schrijven met cijfermallen. Bij het verhaal van de gids rond de handmatige samengestelde kleurrijke affiches van HONING pudding gaf ik deze af.

Aangesproken door het enthousiasme, de collectie en

de opgerakelde herinneringen bracht me ertoe om me te melden als vrijwilliger.

Ik moet zeggen ik heb er geen moment spijt van. Nu een jaar verder ben ik vertrouwd geraakt met het museum en het vrijwilligersteam. De rondleidingen die ik mocht gaan verzorgen aan de hand van een draaiboek zorgde ervoor dat er veel meer zaken bij me kwamen bovendien. Het verhaal bleef groeien door bezoekers en door de reeds aanwezige vrijwilligers. Het groeide net zoals de museum-attributen. Ook die blijven in aantal toenemen. Menige bezoeker bezorgt later bij een tweede bezoek spullen omdat men er eindelijk een goede bestemming voor heeft gezien; dat reclamebord, die bezorgkar, de kranten advertentie of een deelverzameling blikken, lucifermerken, sigarenbandjes uit vervlogen tijden. Kan het eindelijk worden ontdekt van het stof der tijd en een prominente plaats krijgen in het EDAH-museum. In de schuur of zolder stond het jarenlang te wachten, net zoals mijn herinneringen aan mijn werk in de levensmiddelensector. Toch zonde om het weg te gooien. Nu fluit of zing ik op weg naar het museum de tune; IK GA VOOR EDAH, mijn vader draait zich om in zijn graf.
01-04-2014 awe

DE PIJP VAN OPA

In de rokershoek vinden we heel veel informatie over sigaren, sigaretten en shag, maar ook over pijpen. Mijn opa rookte sigaren, maar vond de laatste stukjes die over bleven zonde om weg te gooien. Die sigareneindjes stopte hij in een speciaal pijpje en als er genoeg peukjes in zaten, nam hij een zilveren stampertje, stampte alles flink door elkaar en ging dan dat pijpje roken. Normaal roken zijn sigaren wel lekker, maar dit speciale pijpje daar kon de hele familie van mee genieten. Het leek net of zijn matras in brand stond, uche... uche....

Dat speciale pijpje is te zien bij de pijpencollectie. Daar vinden we ook een pijpenrek. Ik heb me laten vertellen dat als je een pijp rookt en de pijp is leeg en je wilt er nog een roken, dat je dan een andere pijp moet gebruiken. Geen tabak stoppen in een warme pijp. Ook hoorden bij de verschillende soorten tabak ook verschillende pijpen. Vandaar het pijpenrek. Standaard inrichting in de huizen vroeger was dan ook een dressoir, daarboven een spiegel en daarnaast een pijpenrek.

Opgetekend in het gastenboek

- Heel leuk, heel educatief, veel herkent uit het verleden, komen terug met onze kleinzoon.
- Leuk om de 4 de generatie van Fam. Van Hoof, aan de 5 de generatie te zien uitleggen dat je vroeger niet eens een computer had. Fam. Van Hoof Arnhem.
- Heel erg mooie en leuke verzameling (nostalgie). Komen nog eens terug. Ria en Wim Biezemans.
- Wat hebben de kinderen genoten!! Het was super leuk! We komen graag terug.
Vrije school Peelland Groep 7
- Vanuit Noordwijk hebben wij hier een "kijkje" genomen en zegt het door.
Skon nog lang niet alles gezien, we komme trug.
- Een kijkje in hoe het was, mooi opgezet HULDE AAN DE VRIJWILLIGERS.
- Ik ben weer even KIND. Loesje
- Mooie collectie. Historisch zeer waardevol!! H.Helmes uit Veldhoven
- Iets om zuinig op te zijn. Geweldig!!!!!!!!!!!!!! Berkers uit Helmond
- Nostalgie snuiven van een oud ETOS man. J.v. Kampen
- Ben benieuwd of opa iets van de oude winkel van zijn vader herkent.
- Was een groot succes. Bert Rubrech..... Benthuizen.
- Heel interessant, geweldige rondleiding, kon erg mooi vertellen. Tiny uit Voorhuizen.
- Zoveel dingen uit de goed oude tijd! Fam. Spanhaak uit Harderwijk.
- KBO Heeze was hier met 37 mensen. We werden enthousiast ontvangen met koffie, thee en koek.
Daarna film en 3 fantastische rondleiders die ons veel te vertellen hadden.
- Schitterend museum, wanen ons weer terug in de tijd. Veel herkenbare zaken.
- Veel herkenbare dingen van vroeger!! Groter en uitgebreider dan verwacht.
- Zeer uitgebreide en goed opgezette tentoonstelling. Erg interessant in bepaalde dingen goed herkenbaar.
Geen spijt van gehad hier naar toe te gaan. W. v. d. Weide Vught.
- Leuk om alles weer eens terug te zien. De medewerkers zijn ook erg enthousiast. Dank U wel.
A. Burger uit Barenrecht.

Donatie van oude boeken en advertenties

De voorzitter maakte eerder melding van de donatie van oude boeken en advertenties. De gulle geefster maakte ook een uitgebreid verslag van haar bezoek aan het museum. Hier volgen een paar passages uit dat verhaal.

Mijn vriendin Loes en ik hebben beide door onze ouders iets te maken gehad met de SPAR supermarkten. Uit de bibliotheek van mijn vader kwamen veel ingebonden zelfbedieningsbladen. Die heb ik, na een jaar of twaalf in bezit gehad te hebben, geschonken aan het Edah museum. Dit museum bewaart het Erfgoed van de Edah supermarkten.

Nu was het tijd dat museum eens te gaan bezoeken. Ik had geen voorstelling van wat ik verwachten kon. We werden allereerst heel hartelijk ontvangen als gasten en verwelkomd door Thieu de Wit, de voorzitter en Tonny Raaijmakers bestuurslid.

Ik was eigenlijk erg verbaasd over de blijdschap en dankbaarheid waarmee de boeken van mijn vader daar werden ontvangen en ik kreeg er een heel goed gevoel bij. Het erfgoed van mijn vader had nu een juiste plek gekregen.

Na een kopje koffie kregen we eerst kort een film te zien over de Edah en zijn ontstaan en verloop in de afgelopen jaren. Daarna begon de rondleiding.

Het Edah museum draait volledig op vrijwilligers, vaak oud medewerkers. Het leuke van zo'n rondleiding is dat de vele bezoekers zelf ook zoveel kunnen vertellen. Daarbij krijg je echt zo'n 'grote familie gevoel'.

Het was een fantastische middag. Na afloop dronken we koffie en kwamen in gesprek met nog veel meer mensen uit de kruidenierswereld. Zelfs mensen die van de Spar kwamen en mijn vader nog gekend hadden. Ik raad iedereen aan een bezoek te brengen aan het Edah Museum.

SPAR tuimelende prijzen op het SPAR-prijzenbal

TER INTRODUCTIE
nieuwe kwaliteit
LADY NYLONS
2e paar **GRATIS**
en 10% korting

pakje **SPAR-THEE** (ROODMERK)
VAN 88 VOOR **75** -10%

2x SPARZEGELS
dus met 20% korting
CHOCOLADEDRANK **CHOLATTI** 98
met 20 ct gratis spazegels

PINDAKAAS POT met 25 ct gratis spazegels **127**

SPAR-EUROOP ZAK **SULTANA** 62
ROZIJNEN met 12 ct gratis spazegels

SPERZIE-BOEKEN 1/3 BLIK met 20 ct gratis spazegels **98**

BLIK **GROENTE-SOEP** 79 -10%

2e blik **GERADEN GEHAKTBALLEN** van 128 voor **69** -10%

ZAK **DRÖGGEKOKTE RIJST** (100 gram) VAN 63 VOOR **54** -10%

OP ALLE KWALITEITS-SPAR-ARTIKELEN 10% KORTING

Kopen bij de SPAR is sparen bij de koop!

SPAR supermarkt nieuws

VRIDAG:
BIEFLAPPEN **4.19**
500 gram, van 4.40 voor

ZATERDAG:
VARKENS-HAMLAPPEN **3.89**
500 gram, van 4.10 voor

JAFFA'S **1.59**
12 stuks voor

GOLDEN DELICIOUS **85**
fijne handappel 1 KILO voor

GROOT BLIK SPAR-EUROOP **FRUIT-COCKTAIL** **1.98**
van 2.39 voor

PAKTADEL-KOEKEN **69**
van 83 voor

De kruidenier van Toen naar Nu

Vertelt door Marcel Sanders

Veel neringdoenden die in de negentiende en twintigste eeuw in Helmond startten, kwamen van buiten Helmond. Zo was de familie Schulte, die aan weerszijden van de Ameidestraat een belangrijke kruideniers- respectievelijk meubelzaak dreef, uit

Ankum, in de buurt van Hannover, afkomstig. De kruidenierszaak van Schulte werd in de jaren twintig overgenomen door de uit *Joure afkomstige Jan Jacob Ebben*. Deze had reeds in 1900 op de Markt tegenover het Liefdesgesticht een kruidenierszaak geopend en kwam later me zijn zaak naast Schulte te zitten. Ebben was de medegrondlegger van de inkoopcombinatie Ebben, Damen, Aukes en Hettema, kortom de EDAH.

Op aandrigen van de industrie komt het in 1893 tot een Wet op het Merkartikel. De introductie van deze wet beoogt niets minder dan standaardisering, uniformering van de kwaliteit, van de uitvoering en van vaste kwantiteit per artikel. 'Geen extra tik meer op de schaal' bij het

wegen en natuurlijk vrije doorgang voor fabrieksmatige artikelen. De prijscondities zijn er naar. Gegeven de lage kosten vanwege massaproductie, ligt het voor de hand dat van het begin af aan groot en klein in de branche op zijn minst van tijd tot tijd de stem verheft, en dat trouwens blijft doen tot de huidige dag. Het is duidelijk dat de invoering van het merkartikel de artikel- en winkelreclame een enorme stoot hebben gegeven.

De snellere keuze voor de consument was tegenover de onverpakte verkoop stellig een argument. De gegarandeerde hoeveelheid evenzeer. Tegenover de eigen produkten van bijvoorbeeld de zelf producerende grootwinkelbedrijven gold dat later minder. Een vaste plaats in het assortiment was het merkartikel echter niet te onzeggen. Hetgeen zo is gebleven. De strijd ook.

Merkkoffie, bijvoorbeeld van Douwe Egberts, wordt al voor 1900 verpakt verkocht, sommige olieën en suikervaren en in 1915 margarine volgen.

Het assortiment is duidelijk breder aan het worden. Aanmaaklimonade (een luxe product) deegwaren als vermicelli en macaroni, havermout, puddingpoeder, blikconserven, jam en soep, lucifers en zeepoeder verschijnen steeds prominenter als blikvangers. Jenever word vaker aangeboden, evenals niet-zure (niet-Franse wijn), ontbijtkoek en chocolades. Koel en donker bewaarde artikelen als kaas en vleeswaren, eieren, melk, boter en margarine completeren voorlopig het bredere aanbod.

Naarmate de verpakte artikelen vanaf 1900 in hoeveelheid toenamen, werden de legschappen in de wandkasten breder. Gaandeweg verdwenen de schepbakken, balen en zakken uit het winkelbeeld. Vitrinekasten stalden de merkartikelen zo voordelig mogelijk uit. de koffiesilo's, voor de verkoop van het eigen merk losse koffie, waren vaak het pronkstuk van de winkel. De fronten ervan werden uitgevoerd in gehamerd nikkel of koper. Een ijskast, met koperbeslag op de deuren, vrat enorme ijsstaven. Deze ijsstaven kwamen over het algemeen uit brouwerijen waar dit een bijproduct was bij het brouwen van bier.

